

SERİ
SERIËS
SERIE
SÉRIE

A

CİLT
VOLUME
BAND
TOME

49

SAYI
NUMBER
HEFT
FASCICULE

1

1999

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL

ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

ARTVİN YÖRESİNDEKİ ORMAN İŞÇİLERİNDE İŞÇİ SAĞLIĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. H. Hulusi ACAR¹⁾
Y. Doç. Dr. Necmettin ŞENTÜRK²⁾

Kısa Özet

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin ormanca zengin ve engebeli bir arazi yapısına sahip olması dolayısıyla, bu bölgedeki ormancılık çalışmaları ve orman işçiliği büyük bir öneme sahiptir.

Bu çalışmada, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü bünyesindeki fidanlık-ağaçlandırma, üretim ve tamirhane işlerinde çalışan toplam 118 işçi ile yapılan anketlerden elde edilen veriler değerlendirilerek tartışılmıştır.

Sonuç olarak, bölgedeki orman işçilerinin çeşitli türde sağlık sorunlarına sahip olduğu ve bunun ileri yaşlarda daha da arttığı belirlenmiştir. Bu çalışma ile işçilerde psikolojik rahatsızlıklar başta olmak üzere yorgunluk-halsizlik ve diş çürüklüğünün en fazla rastlanılan hastalıklardan olduğu görülmüştür. Bu bedensel rahatsızlıklar iş verimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu etkinin derecesi, işçi sağlığı ile ilgili koşulların iyileştirilmesi için atılacak olumlu adımlarla azaltılabilir.

1. GİRİŞ

Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Artvin yöresindeki orman işçiliği, bölgenin ormanca zengin ve engebeli bir arazi yapısına sahip olması ve ormancılık çalışmalarının yoğunluğu gibi nedenlerle büyük bir öneme sahiptir.

Ormancılıkta gençleştirme, ağaçlandırma, bakım, üretim (kesme-sürütme-taşıma), orman yollarının ve sanat yapılarının yapım, tamir ve bakımı, orman koruma ve erozyon kontrolü gibi faaliyetler yoğun bir iş gücünü gerekli kılmaktadır. Bu gibi işleri, 6831 Sayılı Orman Kanunu gereğince, öncelikle en yakın orman köylüsüne veya orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine yaptırmak zorunluluğu vardır. Ancak, yapılacak işe civardaki orman köylülerinin veya orman köylerini kalkındırma kooperatiflerinin iş güçlerinin yeterli bulunmaması, işe ehil olmamaları

1) K.T.Ü. Orman Fakültesi, Orman İnşaatı, Geodezi ve Fotogrametri Anabilim Dalı

2) I.Ü. Orman Fakültesi, Orman İnşaatı ve Transportu Anabilim Dalı

veya aşırı fiyat istemeleri durumunda, bu işler civar olmayan orman köylülerine veya orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine yaptırılabilir.

Bu nedenle ormancılık sektörü, işsizliğin en yoğun ve kişi başına milli gelirin en düşük olduğu yörelerimizde gerek işsizliğin önlenmesinde ve gerekse de bölgelerarası gelir dengesizliğinin kısmen de olsa azaltılmasında oldukça yardımcı olmaktadır.

Ormancılıkta yapılan işler; iş güclüğü, yüksek kaza oranı, açık havada çalışma şartları, zaman zaman arazide konaklama zorunluluğu, iş saatlerinin ve iş süresinin değişken oluşu, iş devamlılığının olmaması, sosyal ve ekonomik açıdan yetersizlikler gibi nedenlerle diğer iş kollarından ayrı bir yapı gösterir. Bu nedenler, son yıllarda orman işçiliğine olan rağbeti azalttığı gibi işçi bulamama veya verimsiz çalışma durumlarını da ortaya çıkarmıştır.

Orman işçiliğinde sağlık açısından her zaman riziko söz konusudur. Çünkü çalışanların sağlık durumları kötü şartlardan etkilenmektedir. Çeşitli vücut yaralanmaları, kişileri değişik şekilde etkileyen hastalıklar, aktif çalışma sırasında ya da daha ileri yaşlarda bazı rahatsızlıklara zemin hazırlamakta ve bu durum orman işçiliğini meslek olarak seçen kişileri, sağlıkları konusunda tereddüte düşürmektedir. Çünkü motor sesi ve sarsıntısının orman işçilerinde sırt ağrıları, duyma zorluğu, kalp sıkışması, kronik bronşit, kronik yorgunluk ve psikolojik stres gibi rahatsızlıklara neden olduğu artık bilinmektedir (ERDAŞ/ACAR 1995).

Günümüzde işçi sağlığının korunması tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çalışma hayatının en önemli sorunlarından birisidir. Bu durum, orman işçiliği konusunda yapılan çalışmaların artırılması gereğini gündeme getirmektedir. İşçi sağlığı alanında yapılacak çalışmaların başarısı, konunun bütünlük ve süreklilik içeren bir yaklaşımla ele alınmasına bağlıdır.

Bu çalışmada, ülkemizin ormanca zengin bölgelerinden biri olan Artvin yöresinde fidanlık-ağaçlandırma, üretim ve tamirhane işlerinde çalışan orman işçileri ile yapılan anket çalışması sırasında sorulan sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulgular değerlendirilip tartışılmıştır. Söz konusu anket çalışmaları 1996 yılı içerisinde hazırlanmıştır.

2. ORMAN İŞÇİLİĞİ

Daha öncede ifade edildiği üzere, orman işçiliği genel itibarıyla ele alındığında diğer sektörlerle göre; özellikle daha ağır şartlarda çalışılması, iş yerinin sosyal ortamdan uzakta olması ve konaklama gerektirmesi, açık hava koşullarında çalışıldığı için hastalanma riskinin yüksek olması, ücretlerin düşük ve mevsimlik olması gibi nedenlerle farklılıklar gösterir. Artvin yöresindeki ormanların genelde dağlık alanlarda olması sözkonusu işlerin yapılmasını daha da güçleştirmektedir.

Ormancılık sektörü tarafından yapılan veya yaptırılan işler;

- Kesme, bölümlere ayırma ve sınıflandırma işleri,
- Bölmeden çıkarma, yükleme, taşıma, boşaltma ve istifleme işleri,
- Yol ve sanat yapılarının yapımı, tamiri, bakımı ve inşaat işleri,
- Fidanlık, ağaçlandırma ve gençleştirme işleri,
- Kültür ve ıslah işleri,
- Meşcere bakımı (budama, vs.) işleri,
- Orman koruma (yangın, böcek, mantar vs.) işleri,
- Balıkçılık ve avcılık işleri,
- Erozyon ve sel derealarının ıslahı işleri,
- Dinlenme ve rekreasyon gibi ormanın sosyal fonksiyonuna ait işler,

- Ormanın tali ürünlerinin üretimi işleri,
- Kadastro ve sınırlandırma işleri

olarak sınıflandırılabilir (ERDAŞ/ACAR 1994).

Bu işlerin özellikleri ise;

- Çok ağır iş grubundan oluşu,
- Her türlü açık hava koşullarında yapılması,
- Çalışmayı engelleyen arazi koşullarının varlığı,
- İşçilerin özel olarak eğitilme zorunluluğu,
- Emek yoğun bir iş gücünü kullanma zorunluluğunun olması ve
- İş kazalarının çokluğu, olarak sıralanabilir.

Yukarıda isimleri ve özellikleri sayılan işler, ormancılık sektöründe aşağıda sayılan beş ayrı yöntemle yürütülmektedir;

a-İşin bütünü ile müteahhitlere verilmesi,

b-İşin orman idaresi tarafından yapılması, ancak bir takım işlerin taşeronlara pazarlıkla verilmesi,

c-İşin bütünü ile gündelik ücretle çalışan köylülere yaptırılması,

d-Ormancılığa özgü bir sistemle işin bizzat köylülere vahidi fiyat usulü ile yaptırılması,

e-İşin bütünü ile orman köy kalkındırma kooperatiflerine vahidi fiyat usulü ile yaptırılması (ERDAŞ/ACAR 1994).

ILO (International Labor Organization)'ya göre de orman işçiliği ağır iş grubuna giren işlerdendir. Bu durum göz önüne alınırsa orman işçilerinin dikkatli, pratik, zeki, çok yönlü düşünebilen, sağlıklı, dayanıklı ve etkili vücut yapılarına sahip, iş sırasında uygun donanımına sahip, tabiatı ve yürüme yeteneği seven, sorumluluk bilinci olan kişiler olması zorunlu olmaktadır (ERDAŞ/ACAR 1995).

Orman işlerinin geniş bir alan üzerinde yapılması ve değişen şartlarda devam etmesi, iş miktarı ve zamanının stabil olmaması, iş objesinin ve iş yerinin değişiklik göstermesi, orman işçiliğinin ağır iş grubundan olması nedeniyle iş kazaları olasılığının yüksek olması, iş organizasyonunda işçiye büyük özgürlük tanınması bu iş kolunun önemli özelliklerindedir.

Genelde doğa şartlarına açık alanlarda çalışan orman işçileri aynı, zamanda farklı çalışma koşullarına adapte olmak zorundadır. Bu durum sağlık sorunlarını beraberinde getirdiği gibi can güvenliğini de riske edebilmektedir. Çünkü insanın kas gücü 20 yaşına kadar artmakta ve 25 yaşlarında maksimuma yükselmektedir. Daha sonra ise azalma eğilimine girmektedir.

Ormancılık sektörü içerisindeki orman işçileri üretim, ağaçlandırma, bakım, fidanlık, orman yolu ve sanat yapıları yapım ve bakımı, orman koruma, erozyon kontrolü, yükleme, boşaltma istifleme gibi işlerde çalışmaktadır. Çünkü, 6831 Sayılı Orman Kanununun ilgili maddeleri gereğince, sözkonusu işlerin, yöredeki orman işçilerine yaptırılması bir zorunluluk olmuştur. Böylece orman işçiliği, göç yolu ile büyük şehirlere gitmeyen veya gidemeyen orman köylüleri için her zaman bir iş kapısı olarak görülmüştür. Bu nedenle, sözkonusu olan işçilerin yaşadığı yörelerde, asgari yaşam düzeyinde geçimlerini sürdürebilmeleri ve yiyecek, giyecek, konut, sağlık, güvenlik ve eğitim gibi problemlerini çözebilmeleri için yeterli bir kazançlarının olması gereklidir. Çünkü, her vatandaşın sağlık, güvenlik ve eğitim gibi kamu hizmetlerinin yapılabilmesi için hem kendine düşen payı ödemesi, hem de kendisi ve ailesinin yiyecek, giyecek ve konut gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yeterli bir miktarda gelirinin olması gereklidir (AKAL 1981).

Orman işçilerinin en yakın orman köylerinden temin edilmesi nedeniyle, önceden eğitimden geçirilme koşulu ve olanağı da yoktur. Bu nedenle, orman işçileri zamanla çalışarak veya daha deneyimli eski işçilerin tecrübe ve deneyimlerinden yararlanarak kalifiye hale gelmektedir.

Orman işçileri yıllık çalışma sürelerine göre;

- Devamlı orman işçileri,
- Mevsimlik orman işçileri ve
- Geçici orman işçileri olarak üç grupta toplanabilir.

Devamlı orman işçileri; orman işini görev olarak almış, geçimini bu işten sağlayan, gerekli mesleki eğitimini görmüş ve orman idaresine bağlı olan işçilerdir. Bu işçiler orman idaresinin devamlı elemanı olduğundan hastalık ve kaza sigortası, doğum ve ölüm yardımları ve emeklilik gibi sosyal haklardan yararlanırlar.

Mevsimlik işçiler; genel olarak yılın belirli zamanlarında örneğin üretim işlerinde çalışan işçilerdir. Yani, esas uğraşlarının dışında yan gelir elde etmek için ormanda çalışan işçilerdir.

Geçici işçiler; devamlı ve mevsimlik işçi gruplarının dışında kalan ve orman idaresinin işlerinin çok yoğun olduğu zamanlarda bu iki gruba ilave olarak çalıştırdığı işçilerdir.

Devamlı işçileri çalıştırmak her zaman mümkün olmamaktadır. Çünkü işçilere devamlı iş verilemediği zaman bunların işletmede tutulmaları işletmenin masrafını arttırmaktadır. Ancak, devamlı ve eğitilmiş orman işçilerinin çalıştırılmasıyla şu faydalar sağlanabilir;

- Üretim işleri pazar durumuna göre daha iyi ayarlanabilir.
- İşçiler yeni metod ve aletleri daha kısa sürede öğrenebilirler.
- Orman ürünleri en az kayıpla değerlendirilebilir.
- İş kazaları ihtimali azalır.
- Ormanda bakım ve koruma gibi işler daha iyi bir şekilde yapılabilir.

Orman işçileri genelde ilkbahar ve yaz aylarında çalışmakta olup bu işçilerin büyük çoğunluğu geçici ve mevsimlik, çok az bir kısmı ise devamlı işçiler olarak nitelendirilmektedir. Üretim ve diğer bütün orman işleri esas alındığında yörede çalışan işçilerin ancak % 1'i devamlı orman işçisi niteliğinde olup geri kalan % 99'u mevsimlik ve geçici işçi statüsünde veya işletme dışı taşeron işçi statüsündedir (ERDAŞ/ACAR 1995).

Ülkemizdeki orman işçilerinin beslenme, eğitim, barınma ve ulaşım gibi sorunlarının çözümü yetersiz bir seviyede olması, bu iş kolundaki güçlükleri daha da arttırmaktadır. Bu nedenle de ağır iş grubuna giren orman işçiliği mecburiyetten yapılan bir iş konumuna gelmektedir. Orman işçiliğinde eğitim, daha ziyade tekrarlama ya da tecrübeyle geliştirilen yeteneklerle sağlanabilmektedir. Yine işyerinin uzak olması ve genelde işçilerin yürümeyle işyerine ulaşımı yorgunluk ve dolayısıyla verimde düşümlere neden olabilmektedir. Sağlık ve güvenlik açısından yeterli olmayan kamp düzeni de olumsuz bir durumdur. Ücret düşüklüğü, dengesiz beslenme ve taze olmayan yiyecekleri yeme zorunluluğu, sosyal yaşamdan uzaklık, sağlık konularındaki yetersiz ilk yardım veya gecikmeli müdahaleler ile günümüzde zaruri olan telsiz aracının dahi bulundurulmaması gibi durumlar orman işçiliğinin olumsuz yönleridir.

Orman işçiliği, iklim ve diğer nedenlerle genelde yılın belli zamanlarında sınırlı sürede yapılan ve ekonomik açıdan pek yeterli olmayan bir iş grubudur. Yani, orman köylüleri orman işçiliğinin yanında kendi işlerinde de çalışmak durumunda kalmaktadırlar.

Gelişmiş batılı ülkelerde, özellikle sosyal açıdan birçok avantajdan mahrum ve sanayi sektörüne göre çalışma açısından dezavantajlara sahip orman işçileri için yüksek düzeyde ücretler ödenirken, ülkemizde operatörlerin bile kadro problemlerinin çözülmemiş olması olumsuz bir

durum olarak görülmektedir. Bugün için orman işçiliği, geleceği garanti altında olmayan, sosyal, ekonomik ve iş koşulları açısından fedakarlık isteyen bir iş kolu haline gelmiştir.

Ülkemizde orman işçilerinin % 65'i kesme, sürütme ve taşıma işlerinde çalışmaktadır. Bunu % 20 ile inşaat ve yol yapım işçiliği ve % 7 ile de ağaçlandırma işçiliği izlemektedir. Yine, ülkemizde iklim koşulları ve ormancılık çalışmalarının özellikleri göz önüne alındığında, işçilerin istihdamının % 33'lük bir oranla en yüksek olduğu dönem Temmuz-Eylül, % 11'lik bir oranla en düşük olduğu dönem ise Ocak-Mart olarak tespit edilmiştir (ERDAŞ/ACAR 1995).

3. ORMAN İŞÇİLİĞİNDE İŞÇİ SAĞLIĞI

Toplumsal ve ekonomik bir sorun olan işçi sağlığının ortaya çıkışı 18. yüzyılın sonlarına rastlamaktadır. Kötü çalışma koşullarının çalışanların sağlığını tehdit etmeye başlaması, hastalıkların artması ile işçilerin sağlığının korunması önem kazanmıştır.

İş sağlığının konularını işçinin sağlık sorunları, iş elbiseleri, beslenme, işyeri koşulları ve iş kazaları teşkil eder. Çünkü iş sağlığı, iş ve sağlık arasındaki ilişkinin en iyi bir şekilde sağlanmasıdır. Orman işçilerinin sağlık sorunlarında rol oynayan etkili faktörler arasında genel sağlık ve beslenme durumları, eğitim ve ekonomik olanaklar ile çalışanların psikolojik durumları ilk sırayı oluşturmaktadır.

Orman işçiliği geniş alanda, olumsuz iklim ve topoğrafik koşullarda çalışmayı gerektiren bir iş koludur. Ayrıca, çalışma alanının sosyal ortamdan uzak olması, işin çoğunlukla geçici mahiyette olması, gereksinimlerin anında karşılanamaması, iş yerine gidiş-dönüşün zor ve gündüz sınırlı saatlerde olması, belli mevsim ve sürelerde çalışma zorluğu, işin ağır, çeşitli ve kaza oranının yüksek oluşu ve iş organizasyonunun işçiye bağlı olması da orman işçiliğini diğer iş kollarından ayıran özelliklerdendir.

Orman işçiliğinde sağlık problemleri genelde;

- Doğa koşullarından,
- Yetersiz ve düzensiz beslenmeden,
- İş ve işyeri koşullarından,
- Eğitimsizlik ve dikkatsizlikten

ortaya çıkmaktadır.

Orman işçilerinin sağlık sorunlarının çok yüksek düzeyde olması doğal olarak iş verimini de etkilemektedir. Çünkü sağlık problemi olan işçilerdeki iş verimi sağlıklı işçiye göre, problemin şekli ve ağırlığına göre değişmekle birlikte, % 20-30 arasında azalmaktadır (ERDAŞ/ACAR 1995).

Bugün ülkemizde işçi sağlığına ilişkin yürürlükteki düzenlemelere bakıldığında, bunların uluslararası normlarla (ILO) hemen hemen aynı düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak, mevzuatımız yaptırım gücü hükümleri açısından yetersiz olduğundan dolayı, uygulamalarda bir çok aksaklıklar ortaya çıkmaktadır.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1 Materyal

Anket çalışmaları, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı bulunan Şavşat - Susuz Fidanlığında çalışan fidanlık işçileri, Artvin Orman İşletme Müdürlüğü'nde çalışan ağaçlandırma ve üretim işçileri ve Artvin Orman Anatomirhane Müdürlüğünde çalışan işçiler ile yapılmıştır.

Bu çalışmada; Şavşat - Susuz Fidanlığında çalışan 13'ü bayan 24 fidanlıklar işçisi (Resim. 1) ve Artvin Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinde yapılan ağaçlandırma işlerinde çalışmakta olan 24 ağaçlandırma işçisi olmak üzere toplam 48 fidanlıklar ve ağaçlandırma işçisi ile, Artvin Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Merkez ve Tütüncüler Orman İşletme Şeflikleri bünyesindeki üretim işlerinde çalışan 35 üretim işçisi (Resim.2) ve Artvin Orman Anatomirhane Müdürlüğü'nde çalışmakta olan 35 tamirhane işçisi olmak üzere toplam 118 işçi ile anket çalışması yapılmıştır.

Resim 1: Şavşat - Susuz Fidanlığında Yapılan Çalışmalar
Picture 1: The activities in Şavşat-Susuz nursery

Resim 2: Artvin Yöresinde Yapılan Üretim Çalışmaları
Picture 2: Logging activities in Artvin region

Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'nün ortalama arazi eğimi % 65'in üzerinde olup hakim bitki örtüsü ormandır. Ormanlık sektöründeki bütün faaliyetler, orman işçileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bölgenin orman alanı açısından zengin durumda olması aynı zamanda bölgedeki ormanlık faaliyetlerinin fazla oluşuna ait bir göstergedir. Çünkü, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'nün toplam alanı 712 912 ha, ormanlık alan ise 390 470 ha'dır. Bu ormanlık alanında 276 887 ha'ı (% 70.91) normal ve bozuk koru, 113 583 ha'ıda (% 29.09) normal ve bozuk baltalıktır. Yani tüm alanın % 54.77'si ormanlık alandır (ACAR/ERDAŞ 1992). Sözkonusu bölgede nüfusun büyük bir bölümü halen köylerde yaşamaktadır. Ancak, tarım alanlarının yetersiz ve iklim koşullarının elverişsiz olması nedeniyle bütün yıl çalışma olanağı bulamayan yöredeki orman köylüleri için, yıl içinde yaklaşık altı aylık bir çalışma olanağı sağlaması bakımından, orman işçiliği bölgede ihmal edilemez bir kaynak hüviyetindedir. Çünkü orman köylerinde yaşayanların büyük bir bölümü geçimlerini orman işçiliğinden karşılamaktadır.

Orman işlerinde çalışan işçiler yıllık çalışma sürelerine göre; geçici, mevsimlik ve devamlı işçiler olarak üç grupta toplanmaktadır. Ancak, yörede çalışan işçilerin çoğunluğu geçici ve mevsimlik işçi gruplarından olduğu için, bu işçi grupları çalışma konusu olarak seçilmiştir. Çalışmada kullanılan anket formları, bu konuda yapılmış çalışmalarda da yararlanılarak önceden hazırlanıp çoğaltılmıştır.

4.2 Yöntem

Anket çalışmaları, mevcut çalışmaların yürütüldüğü yerlerde çalışan işçilerle yapılmıştır. Ormanlık sektöründe sözkonusu olan işleri, işin özelliği ve işçilerin iş koşullarından etkilenmeleri gibi faktörlere göre; fidanlık - ağaçlandırma işçisi, orman koruma işçisi, üretim işçisi ve tamirhane işçisi gibi vs. gruplara ayırmak mümkündür. Bu çalışmaya konu olan orman işçileri de, işin ağırlığı dikkate alınarak fidanlık-ağaçlandırma işçileri, üretim işçileri ve tamirhane işçileri olarak üç grup altında toplanmıştır.

Artvin yöresinde fidanlık - ağaçlandırma, üretim ve tamirhane gibi değişik işlerde çalışan işçiler ile yapılan anket çalışmasında, önceden hazırlanan anket formları hazırlanarak kullanılmıştır. Diğer bir ifade ile anket formunda bulunan sorulara, karşılıklı iletişimle işçilerden doğrudan cevaplar alınarak formlara kayıt edilmiş ve elde edilen sonuçlar daha sonra ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Anketler, bir konunun çeşitli kişilerden alınan bilgi veya verilerden derlenen bilgilerle incelenmesidir. Kısaca aynı soruları değişik kimselere sorarak bilgi toplama ve değerlendirme eylemidir. Bu nedenle anket çalışmalarında açık, kolay ve anlaşılır sorular sormak esas olmalıdır. Bazen görecelik de veri elde etmek mümkündür.

Anketler, çalışma anında üç gruptan seçilen toplam 118 adet işçi ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar daha sonra büroda yüzde olarak değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Vücut yapılarının guruplandırılmasında amaç işçinin orman işine uygun olup olmadığının gözlemle belirlenmesidir. Kistas olarak boy, kilo, omuz genişliği, kol yapıları gibi fiziki unsurlar dikkate alınmıştır.

5. BULGULAR VE TARTIŞILMASI

Artvin yöresinde fidanlık - ağaçlandırma, üretim ve tamirhane işlerinde çalışan toplam 118 işçi ile yapılan anketlerden elde edilen veriler değerlendirilerek işçilerin sosyal durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de, sağlık sorunları ve alışkanlıklarına ait bulgular ise Tablo 2'de % olarak verilmiştir.

Tablo 1: Artvin Orman Bölge Müdürlüğü Bünyesinde Çalışan İşçilerin Sosyal Durumlarına Ait Anket Sonuçlarının % Olarak Durumu

Table 1: The State As Percentage Of The Poll Results Related To The Worker's Social Positions In Artvin Regional Forest

		Fidanhk ve Ağaçlandırma İşçileri Nursery and afforestation workers	Üretim İşçileri Wood production workers	Tamirhane İşçileri Forest repair shops workers
		% değerleri	% değerleri	% değerleri
İşçilerin Çalışma Süreleri	1- 5 yıl	25	28	53
Working periods	5 -10 yıl	37	32	19
	10 -20 yıl	30	34	17
	20 < yıl	8	6	11
Yaş Grupları	15-30	31	50	32
Age groups	30-45	50	44	61
	45<	19	6	7
Vücut Yapıları	İri (Big)	32	32	23
Body structure	Normal(Normal)	55	59	60
	Zayıf(Thin)	13	9	17
Öğrenim Durumu	İlkokul (Primary school)	67	53	35
Education	Ortaokul (Middle school)	8	26	26
	Lise (High school)	21	15	39
	Üniversite (University)	4	6	-
Evli olanlar (Married)		83	85	91
Ort. çocuk sayısı (Avarage children)		3	2-3	3
Evlilik Süresi	1 - 5 yıl	18	21	25
Marriage periods	5 - 10 yıl	12	41	16
	10 - 20 yıl	45	20	50
	20 < yıl	25	18	9
Ailedeki Fert Sayısı	4 kişi olanlar	17	28	46
Family members	5 kişi olanlar	58	46	40
	6 kişi olanlar	25	26	14
Ek Geliri Olanlar		25	41	23
Suplementary incomes				
Yıllık Gelir	50 - 100 milyon	29	29	7
Annually incomes	100 -200 milyon	65	27	64
	200 < milyon	6	44	29

5.1 Orman İşçilerine Ait Genel Bulgular ve Tartışılması

Artvin Orman Bölge Müdürlüğü bünyesinde fidanlık- ağaçlandırma, üretim ve tamirhane işlerinde çalışan toplam 118 işçi ile yapılan anket sonuçlarına göre; bu yörede çalışan işçilerin genelde 20 yıllık çalışma sürelerine sahip olduğu, sözkonusu işlerin ağır olması nedeniyle daha uzun süreli çalışmaların tercih edilmediği anlaşılmaktadır. Bu durum tamirhane işçilerinde daha belirgindir. Çünkü tamirhanede yetişen ve piyasada daha kolay iş bulabilen bu işçiler orman işinden daha erken ayrılmaktadır. Zira, Tablo. 1'in incelenmesinden de anlaşılacağı üzere tamirha-

nede 1-5 yıl çalışan işçilerin oranı % 53 iken, 10-20 yıl arasında bu oran % 17 'ye 20 yıldan sonra ise %11'e düşmüştür.

Artvin yöresindeki orman işlerine daha çok 30-45 yaş arasındaki orta yaş grubu ilgi göstermektedir. Yine 15-30 yaş arasındaki genç orman işçileri % 50 'lik bir oranla, daha fazla güç ve daha az kalifiye olmayı gerektiren üretim işini tercih etmektedirler. Zira, üretim işinin ağır olması nedeniyle 45 yaşın üstündeki işler tarafından fazla tercih edilmemektedir.

Tablo.1'den de görüleceği üzere, yöredeki her üç işçi grubundaki orman işçileri çoğunlukla normal vücut yapısına sahiptir. Fidanlık-ağaçlandırma ve üretim işçilerinin çoğunluğu ilkökul mezunu iken, tamirhane işçilerinde çoğunluk (% 39) lise mezunudur. Tamirhane dışındaki işçi grubunda azda olsa üniversite mezunu olanlarda çalışmaktadır. Her üç grupta da evlilik oranı yüksek, ortalama çocuk sayısı üç ve ailedeki fert sayısı 4-6 arasında olduğu görülmektedir.

Tablo. 1'den de görüleceği üzere, fidanlık - ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinin ek gelir oranları, üretim işçilerine göre daha azdır. Diğer bir ifade ile, fidanlık - ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinin ortalama % 64.5'lik bir çoğunluğun, 1996 yılı rakamlarına göre, yıllık ortalama geliri 100-200 milyon TL (1 \$ = 63000 TL) arasında değişirken, üretim işçilerinde yıllık geliri 200 milyon TL'yi aşanların oranı % 44'dür.

5.2 Orman İşçilerinin Sağlık Problemlerine Ait Bulgular ve Tartışılması

Tablo. 2'nin incelemesinden de anlaşılacağı üzere, Artvin yöresinde çalışan orman işçilerinin her üç grubunda da tansiyon genelde normaldir. Varis damar rahatsızlıklarına fidanlık - ağaçlandırma ve üretim işçilerinde kısmende olsa rastlanırken, tamirhane işçilerinde rastlanılmamıştır. Uzun zaman ayakta durarak çalışmayı gerektiren iş kollarında görülen bu hastalık yaşlılarda daha fazla bulunmaktadır.

Ağrı sızı veren rahatsızlıklardan fidanlık-ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinde romatizma ve bel ağrılarına, üretim işçilerinde ise sırt ağrılarına en fazla oranda rastlanılmıştır. Fidanlık-ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinde, yapılan işin gereği olarak eğilmelerin fazla olması dolayısıyla bel ağrısı olanların oranı yüksek bulunmuştur. Söz konusu rahatsızlıklar yaşa görede artmaktadır. Ayrıca her üç işçi gurubunda da az da olsa ense-omuz ve kol-bacak ağrıları olduğu tespit edilmiştir.

Sık görülen rahatsızlıklardan yorgunluk-halsizliğin, her üç işçi gurubunda da en yüksek oranlarda olduğu Tablo.2'den görülmektedir. Ancak, açık arazi koşullarında çalışan fidanlık, ağaçlandırma ve üretim işçilerindeki bu oran, kapalı ortamada çalışan tamirhane işçilerine göre daha fazladır. Ayrıca, el ayak üşümesi olanların oranı tamirhane işçilerinde % 11'iken, fidanlık-ağaçlandırma işçilerinde % 27 ve üretim işçilerinde ise % 23 olarak tespit edilmiştir. Duyma zorluğu olanların oranı, her üç işçi grubunda da yaklaşık olarak aynı düzeydedir. Görme bozukluğu olanlar ise fidanlık-ağaçlandırma işçilerinde, üretim ve tamirhane işçilerine göre daha fazladır.

Psikolojik rahatsızlıklardan, fidanlık - ağaçlandırma ve üretim işçilerinde en fazla baş ağrısı ve sinirliliğe rastlanırken, tamirhane işçilerinde ilk sırayı sinirlilik almaktadır. Üretim işçilerinde % 57'lik bir oranla uyuma zorluğu ikinci sırayı alırken, % 51'lik bir oranla unutkanlık üçüncü sırada yer almaktadır. Sinirlilik, uyuma zorluğu, baş ağrısı ve unutkanlık gibi psikolojik rahatsızlıkların diğer işçi gruplarına göre, üretim işçilerinde daha fazla oranlarda görülmesinin başlıca nedenleri arasında, üretim işçilerinin yerleşim yerlerinden uzak ortamlarda çalışma zorunluluklarının olması, işe gidiş ve gelişdeki zorluklar ilk sırayı almaktadır. Bağırsak ve karın ağrısına fidanlık - ağaçlandırma ve üretim işçilerinde, mide ağrısına ise tamirhane işçilerinde daha fazla oranda rastlanılmıştır. Nefes tıkanıklığı ve kalp sıkışması gibi hastalıklara tamirhane işçilerinde rastlanmazken, diğer iki işçi grubunda düşük oranlarda da olsa vardır. Bronşit ve nezle türü hastalıklara ise en fazla fidanlık-ağaçlandırma işçilerinde, en az da üretim işçilerinde rast-

Tablo 2: Artvin Orman Bölge Müdürlüğü Bünyesinde Çalışan İşçilerin Sağlık Problemleri ve Alışkanlıklarına Ait Anket Sonuçlarının % Olarak Durumu

Table 2: The State As Percentage Of The Poll Results Related To The Worker's Health Problems And Addictions In Artvin Regional Forest

SAĞLIK PROBLEMLERİ Health problems		Fidanlık ve Ağaçlandırma İşçileri Nursery and afforestation workers	Üretim İşçileri Wood production workers	Tamirhane İşçileri Forest repair shops workers
Tansiyon Blood pressure	Normal (Normal)	56	72	74
	Yüksek (High)	25	11	7
	Düşük (Low)	19	17	19
Varis-Damar Rahatsız.	(Varix-vessel problem)	28	14	-
Ağrı-Sızı Veren Rahatsızlıklar Aches caused illness	Romatizma (Rheumatism)	46	26	38
	Sırt ağrıları (Back ache)	25	30	11
	Ense-omuz ağrıları (Shoulder ache)	21	14	9
	Kol-bacak ağrıları (Arm-leg ache)	17	17	26
	Bel ağrıları (Waist ache)	42	23	35
Sık Görülen Rahatsızlıklar Often seen illness	El-ayak üşümesi (Hand-foot cold)	27	23	11
	Parmak beyazlığı White finger symptom	9	9	15
	Duyuma zorluğu (Hear problems)	10	14	13
	Yorgunluk-halsizlik Fatigue-weakness	58	58	38
Psikolojik Rahatsızlıklar Psychological illness	Görme bozukluğu (See problem)	19	14	13
	Sinirlilik (Nervousness)	63	77	50
	Unutkanlık (Forgetfulness)	21	51	23
	Uyuma zorluğu (Sleeping problem)	15	57	8
	Baş ağrısı (Headache)	71	71	28
Kalp Sıkışması ve Krizi	(Heart attack)	15	14	-
Nefes Tıkanıklığı	(Asthma)	6	16	-
Bronşit-Nezle	(Bronchitis)	19	14	15
Bağırsak ve Karın Ağrısı	(Abdominal ache)	26	30	17
Mide Ağrısı	(Stomach ache)	13	17	21
Ciğer Rahatsızlığı	(Lung illness)	13	16	17
Eksama ve Mantar rahat.	(Eczema and fungi)	35	48	-
Vücut	Ayak ve kol kırılma Foot and leg break	-	17	-
Yaralanmaları Body wounds	Burkulma (Spraining)	-	15	-
	Ezilme (Injured)	-	11	-
	Sırt ve baş yaralanmaları Head and back wounds	-	9	-
	Zehirlenme Getting poison	Diri örtü (Lower canopy)	-	23
	Kimyasal madde Chemical substance	-	19	-
Dış Sağlığı Bozuk Olanlar	(Teeth problems)	68	71	66
ALIŞKANLIKLAR (Addictions)				
Sigara İçenler	(Smokers)	50	77	61
Alkol Alanlar	(Alcoholic)	31	46	47
Çay-Kahve Alışkanlığı	(Tee- coffee)	100	100	100
Spor Yapanlar	(Sport)	21	31	28

lanılmıştır. Her üç işçi grubunda, düşük oranlarda da olsa ciğer rahatsızlıklarına rastlanılmıştır. Eksama ve mantar rahatsızlığına tamirhane işçilerinde rastlanmazken, açık hava koşullarında çalışan fidanlık-ağaçlandırma işçilerinde % 35 ve üretim işçilerinde %48 oranlarında rastlanılmıştır.

Fidanlık-ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinde ayak ve kol kırılmaları, sırt ve baş yaralanmaları, ezilme ve burkulma gibi vak'alara rastlanmazken, çalışma koşulları daha zor ve işleri daha ağır olan üretim işçilerinde ilk sırayı ayak ve kol kırılmaları, ikinci sırayı burkulma almaktadır.

Diri örtü ve kimyasal maddelerin neden olduğu zehirlenmelere yalnız üretim işçilerinde ve düşük oranlarda rastlanılmıştır.

Diş sağlığı her üç işçi grubunda da problem durumundadır. Çünkü her üç işçi grubunda da diş sağlığı bozuk olanların oranları çok yüksektir.

Bu açıklamaların ışığı altında Tablo.2 kısaca özetlenecek olursa; yörede çalışan orman işçilerinde tasiyonun genelde normal olduğu, varis-damar rahatsızlıklarına özellikle tamirhane işçilerinde rastlanılmadığı, fidanlık-ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinde romatizma ve bel ağrılarına, üretim işçilerinde ise sırt ağrılarına en fazla oranlarda rastlanıldığı, yorgunluk ve halsizliğin her üç işçi grubunda da yüksek oranlarda ortaya çıktığı, sinirlilik ve baş ağrısı gibi psikolojik rahatsızlıkların her üç işçi grubunda da en fazla oranlarda olduğu, bağırsak ve karın ağrısının fidanlık-ağaçlandırma işçilerinde, mide ağrısının ise tamirhane işçilerinde daha fazla oranlarda olduğu, eksama ve mantar rahatsızlıklarına tamirhane işçilerinde rastlanmazken, vücut yaralanmalarına sadece üretim işçilerinde rastlanıldığı anlaşılmaktadır.

5.3 Orman İşçilerinin Alışkanlıklarına Ait Bulgular ve Tartışılması

Tablo.2'nin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, Artvin yöresinde çalışan orman işçilerinde sigara içme ve alkol alma alışkanlığı olanların oranı üretim ve tamirhane işçilerinde daha fazladır. Çay ve kahve içme alışkanlığı ise her üç işçi grubunda da % 100 oranında bulunmuştur. Spor yapma alışkanlığı olanların oranı ise üretim işçilerinde biraz daha fazladır. Fidanlık - ağaçlandırma işlerinde kadınların da çalışması, bu işçi grubundaki spor yapma alışkanlığı olanların oranını düşürmektedir.

Her üç işçi grubundaki işçiler alışkanlıklarına göre sıraya konulduğunda birinci sırada çay-kahve alışkanlığı olanlar, ikinci sırada sigara içenler, üçüncü sırada alkol alanlar ve dördüncü sırada da spor yapma alışkanlığı olanlar bulunmaktadır.

5.4 Bulguların Literatüre Göre Tartışılması

Orman İşçiliği konularında ülkemizdeki araştırma sayısı fazla değildir. Ancak, ergonomideki gelişmelerle birlikte işçi sağlığı konuları da son yıllarda incelenmeye başlanmıştır.

Erdaş ve Acar (1995) tarafından Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Maçka ve Gümüşhane yörelerinde, Acar ve Şentürk (1997) tarafından Yusufeli ve İskenderun yörelerinde yapılan çalışmaların sonuçlarına paralel olarak, bu çalışmada da orman işçilerinin çeşitli türde sağlık sorunlarına sahip olduğu ve bunun ileri yaşlarda daha da arttığı belirlenmiştir. Orman işçiliğinde genel olarak iş yerlerinin uzaklığı, işçilerin asgari geçim düzeyini sağlayabilmeleri için ekonomik durumlarının yetersiz olması ve işçilerin sosyal sigorta kapsamında olmaması gibi faktörler, işçilerin sağlık sorunlarının çözümü yolunda başarılı olunmasına neden olmaktadır. Bu konuda daha önce yapılmış olan çalışmalara paralel olarak bu çalışmada da, işçilerin psikolojik rahatsızlıklarından olan sinirlilik ve baş ağrısı başta olmak üzere, yorgunluk-halsizlik, romatizma gibi rahatsızlıklar ile diş çürüklüğü en fazla rastlanılan hastalıklardan olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışma ile orman işçilerinde en fazla rastlanılan rahatsızlıklar olarak; fidanlık - ağaçlandırma işçilerinde romatizma, bel ağrıları, baş ağrısı, bağırsak ve karın ağrısı, üretim işçilerinde sırt ve baş ağrıları, unutkanlık, uyuma zorluğu, bağırsak ve karın ağrısı, tamirhane işçilerinde ise romatizma, bel ağrısı, unutkanlık ve mide ağrısının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yorgunluk - halsizlik, sinirlilik ve diş bozukluğuna her üç grupta da yüksek oranlarda rastlanılmıştır.

Orman işçilerinin sağlık sorunlarının çok yüksek düzeyde oluşu doğal olarak iş verimini de etkilemektedir. Çünkü sağlık problemi olan işçilerin verimlerinde, sağlıklı işçilerin verimlerine göre, yapılan işin türü, sağlık probleminin şekli ve ağırlığına bağlı olarak % 20-30 arasında değişen bir azalma sözkonusu olmaktadır (ERDAŞ/ACAR 1995).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Artvin yöresinde fidanlık - ağaçlandırma, üretim ve tamirhane işlerinde çalışan toplam 118 işçi ile yapılan anket çalışmalarından elde edilen verilerin yüzde olarak değerlendirilmelerinden şu sonuçlar ortaya konulmuştur. Buna göre;

- Artvin yöresinde, orman işlerine daha çok 30-45 arasındaki orta yaş grubu ilgi göstermektedir. Üretim işçiliği daha çok 15-30 yaş grubu arasındaki işçiler tarafından tercih edilmesine karşın, 45 yaşın üzerindeki işçiler üretim işçiliğine göre daha kolay olan fidanlık - ağaçlandırma işlerini tercih etmektedirler. Orman işçileri söz konusu işlerde ortalama 20 yıl çalışmaktadırlar.

- Yöredeki orman işçilerinin vücut yapıları genelde normal olup, çoğunluğu ilk okul mezunudur. Ancak, fidanlık - ağaçlandırma ve üretim işlerinde çalışan az da olsa üniversite mezunu vardır. Sözkonusu yörede çalışan orman işçilerinin yıllık gelirleri ortalama 200 milyon TL (1\$= 63000 TL) civarında olup, ek geliri olanların oranı üretim işçilerinde daha fazladır. İş ve iş yeri koşullarından memnun olanların oranı fidanlık - ağaçlandırma işçilerinde en fazla iken, üretim işçilerinde en azdır.

- Artvin yöresinde çalışan orman işçilerinin tansiyonlarının genelde normal olduğu, varis-damar hastalıklarına özellikle tamirhane işçilerinde rastlanıldığı, ağrı-sız veren hastalıklardan fidanlık-ağaçlandırma ve tamirhane işçilerinde romatizma ve bel ağrılarına, üretim işçilerinde ise sırt ağrılarına en fazla oranda rastlanıldığı, yorgunluk - halsizliğin her üç işçi grubunda da yüksek oranlarda olduğu tespit edilmiştir.

- Psikolojik rahatsızlıklardan baş ağrısı ve sinirliliğin fidanlık-ağaçlandırma ve üretim işçilerinde daha yüksek oranlarda olduğu, tamirhane işçilerinde ise sinirliliğin ilk sırayı aldığı, unutkanlık ve uyuma zorluğu olanların oranının üretim işçilerinde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bağırsak ve karın ağrısına fidanlık- ağaçlandırma ve üretim işçilerinde, mide ağrısına ise tamirhane işçilerinde daha fazla oranlarda rastlanılmıştır.

-Vücut yaralanmaları ve zehirlenmelere yalnız üretim işçilerinde rastlanırken, eksama ve mantar rahatsızlığına tamirhane işçilerinde rastlanılmamıştır. Diş sağlığı bozuk olanların oranı her üç işçi grubunda da yüksek oranlardadır.

-Artvin yöresinde çalışan işçilerde sigara içme ve alkol alma alışkanlığı olanların oranı, üretim ve tamirhane işçilerinde daha fazla bulunmuştur. Çay-kahve alışkanlığı olanların oranı % 100 olarak tespit edilmiştir. Spor yapma alışkanlığı olanların oranı ise üretim işçilerinde biraz daha fazladır.

-Her üç işçi grubunda da eğitim ve ekonomik problemler ortak sorunlar iken, üretim işçilerinde çalışma yeri koşulları, ulaşım, barınma, ücretlendirme, beslenme ve koruyucu giysi problemleri diğer işçi gruplarına göre daha baskın durumdadır.

Sonuç olarak, yapılan bu çalışma ile orman işçilerinde en fazla görülen rahatsızlıklar; fidanlık-ağaçlandıma işçilerinde romatizma, bel ağrıları ve baş ağrısı, üretim işçilerinde sırt ve baş ağrıları, uyuma zorluğu, tamirhane işçilerinde ise romatizma, bel ağrısı ve mide ağrısı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, yorgunluk halsizlik, sinirlilik ve diş bozukluğu gibi sağlık problemlerine ise her üç grupta ve yüksek oranlarda rastlanmıştır.

Yapılan bu çalışma sonucunda orman işçilerinin değişik sağlık ve ekonomik problemlerinin olduğu saptanmıştır. Bu nedenle, sözkonusu olan bu işçilerin daha verimli bir şekilde çalışmalarını sağlayabilmek için, her yıl en az bir defa sağlık kontrolünden geçirilmeleri, çalışma sırasında gerekli ilk yardım araçlarının temini, iş yorgunluğu fazla olan yerlerde mobil yardım ekiplerinin kurulması, barınma ihtiyaçlarının tam olarak sağlanması ve sigortasız çalıştırılmaları için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca zaman zaman iş eğitimi ve ilk yardım konusunda kurslar düzenlenmelidir.

Buna göre, ormancılık sektöründe yapılan veya yaptırılan işlerin daha sağlıklı ve daha ekonomik bir şekilde yürütülebilmesi için aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi iş verimi açısından yararlı olacaktır.

- Çalışmalar bir plan dahilinde yürütülmelidir.
- Çalışma alanlarında haberleşme ve işin denetlenmesi için telsizler bulundurulmalıdır.
- İşçi seçimlerinin dikkatle yapılması, yani yapılacak işe ehil olan işçilerin seçilmesine özen gösterilmelidir.
- İşçilerin barınma ve çalışma koşullarında gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır.
- İşçilerin daha sağlıklı beslenebilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- İşyerine gidiş ve gelişlerin en kısa olduğu yerlerde işçi kampları kurulmalı veya işçiler işyerlerine motorlu araçlarla taşınmalı, kesinlikle uzun mesafelerde yürütülmemelidir.
- İşler, işçilerin kapasitelerine göre dağıtılmalıdır. Bu durum iş verimini artıracak gibi iş kazalarını da azaltacaktır.
- Çalışma alanlarında olabilecek kazalara mahallinde müdahale edebilmek için, ilk yardım çantası ile sağlık konularında gerekli kurslara tabi tutulmuş en az bir kadrolu işçinin çalıştırılması veya ilk yardım için gerekli teçhizatla donatılmış olan seyyar sağlık ekiplerinin oluşturulması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Orman işçileri, iş açısından ölü mevsimlerde gerek sağlık ve gerekse de iş konularında eğitime tabi tutulmalıdır.
- İşe başlamadan önce, işçiler mümkün olduğunca bir sağlık kontrolünden geçirilmeli ve kan grupları belirlenmelidir.
- İşçilerin sigorta kapsamına alınması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Sigara ve alkol gibi alışkanlıkların yerini alacak gazete, radyo ve televizyon gibi araçlar iş yerlerinde temin edilmelidir.
- Yaz aylarında işçi eğitimi yönünde kısa süreli pratik kurslar düzenlenmelidir. Ayrıca, işçileri işe motive edecek ikramiyeler verilmelidir.
- Artvin yöresinde ve ülkemizin benzer kırsal bölgelerinde yakın gelecekte ortaya çıkması muhtemel olan, orman işçisi bulamama problemi nedeniyle orman işçiliğini özendirici ekonomik, teknik, sosyal vs. açılardan iyileştirmeler yapılmalı ve orman işleri yıl içerisinde dağıtılacak şekilde organize edilmelidir.

Bu sorunların çözülmesi, ülkemizin diğer bölgelerinde olduğu gibi, ormanca zengin dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip ve çalışma koşulları açısından olumsuz iklimolojik koşulların yoğun olarak bulunduğu Artvin yöresinde de çalışan işçileri motive ederek işlerin daha sağlıklı ve daha verimli bir şekilde yürütülmesini sağlayacaktır.

AN INVESTIGATION ON FOREST WORKERS' HEALTH IN ARTVİN REGIONAL FOREST

Doç. Dr. H. Hulusi ACAR
Y. Doç. Dr. Necmettin ŞENTÜRK

Abstract

Activity of forestry and forest working have a greater importance owing to the Eastern Black Sea Region has a rich forest area which is steep and broken forest ground.

It has been discussed by evaluating the data obtained from inquiries made with total 118 workers who work in wood production, forest machinery repair shop, afforestation and nursery works in Artvin Regional Forest in this study.

As a result, it has been determined the forest workers have several health problems and these problems increase more when they get older. It has been seen many illnesses like psychological sickness, fatigue-weakness and teeth problems. These physical diseases have negatively affected the working productivity. The degree of this effect can be reduced by initiating positive approach for improving the related conditions of workers' health.

SUMMARY

Forestry sector has fairly been helped not only to reduce interregional income unbalance but also to prevent unemployment in regions where the unemployed people who gain lower national income.

Forestry workers can be classified according to annual working period as below:

- Permanent forest workers,
- Seasonal forest workers,
- Tentative forest workers.

Seasonal and tentative workers' groups were investigated in this study.

These results have been brought into public view after the evaluation of the inquiry data from the total 118 workers who work in nursery, afforestation, wood production and forest machinery repair shop in Artvin region:

- Men who have age between 30-45 are interested in forest working in Artvin region.
- Forest workers' body shape is normal, and most of them have finished the primary education.

- Marriage rate is fairly high within the three workers groups and the average number of children is three.
 - Average mean income of forest workers in this region is between TL. 100-200 million, and most of the wood production workers have a supplementary income.
 - Blood pressure of forest workers in this region are generally normal.
 - Rheumatism and waist aches have been met among the workers who work in nursery, afforestation and forest machinery repair shops, but back aches have been met mostly among the workers who work in wood production.
 - Fatigue- weakness rates are very high in every three workers groups.
 - Nervousness, one of psychological sicknesses are seen in higher rates in every three workers groups.
 - Abdominal aches have been met in nursery- afforestation workers and stomach aches have mostly been met in forest repair shops workers.
 - Body wounds have only been met in wood production workers.
 - Teeth problems have been met in higher rates in every three workers groups.
 - Smokers and tea-coffee addicts have been found more in wood production and forest repair shops workers.
 - Tea-coffee addicts rates in every three workers groups are 100 percent.
 - Sport addictions rate of wood production workers is more than others.
- At the end of this study it has been determined that the forest workers have some health and economical problems. For this reason, necessary measures must be taken in order to solve workers' economical and health problems

KAYNAKLAR

- ACAR, H.H./ERDAŞ, O., 1992: Artvin Yöresinde Uzun Mesafeli Vinçli Hava Hatları İle Orman Yolları Alternatiflerinin Bölmedan Çıkarma Açısından Kıyaslanması, TÜBİTAK, Doğa Dergisi, 18/3, s.449-558, Ankara.
- ACAR, H.H./ŞENTÜRK, N., 1997: Yusufeli ve İskenderun Yöresindeki Orman İşçilerinde İşçi Sağlığı Üzerine Bir Araştırma. İ.Ü. Orman Fak. Dergisi, Seri A, Cilt 47, Sayı 2, s. 95-109, İstanbul.
- AKAL, Z., 1981: İş Edütü, MPM Yayın No.29, Ankara.
- ERDAŞ, O./ACAR, H.H., 1994: Doğu Karadeniz Bölgesinde Bölgesel Kalkınma Açısından Ormancılık İş Kolu ve Orman İşçiliği, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu'94, K.T.Ü. 13-15 Ekim , s. 334-352, Trabzon.
- ERDAŞ, O./ACAR, H.H., 1995: Doğu Karadeniz Bölgesi Orman İşçilerinde İşçi Sağlığı, Beşinci Ergonomi Kongresi, MPM Yayın No. 570, s. 312-32, İstanbul.
- KALIPSIZ, A., 1968: Orman Köylerinin Ekonomik ve Sosyal Sorunlarının Çözümünde Ormancılık Sektörünün Rolü, Dağ ve Orman Köylerinin Ekonomik, Sosyal Sorunları ve Çözüm Yolları, 27-29 Mart 1968, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti, s. 11, Ankara.
- ÖZDÖNMEZ, M., 1982 : Ormancılık İş Kolunda İşçi İstihdamı, Tarım ve Orman İşçilerinin Sorunlarına İlişkin Çözüm Önerileri Semineri, MPM Yayınları 262, s.40-55, Ankara.
- MPM, 1982: Tarım ve Orman İşçilerinin Sorunlarına İlişkin Çözüm Önerileri, MPM Yayınları No. 262, 291 s., Ankara.
- YILDIRIM, M., 1987: Genel Ormancılık İş Bilgisi, OGM Yayın No. 665/19, 142 s. Ankara.